

Współdziałanie państwa z Kościołami w praktyce

Autor tekstu: **Paweł Borecki**

Na czym polega współdziałanie państwa z Kościołami i związkami wyznaniowymi na podstawie art. 16 i 17 ustawy o gwarancjach wolności sumienia i wyznania – co to w praktyce oznacza?

Zgodnie z art. 25 ust. 3 Konstytucji współdziałanie państwa i związków wyznaniowych dla dobra człowieka i dobra wspólnego to jedna z ustrojowych zasad, na której mają opierać się stosunki między wymienionymi podmiotami. Przepisy art. 16, 16a oraz 17 ustawy o gwarancjach wolności sumienia i wyznania rozwijają i uszczegóławiają normy konstytucyjne.

Art. 16 ustawy 17 maja 1989 r. uzasadnia funkcjonowanie m.in. Komisji Wspólnych - Rządu i Episkopatu Polski oraz Rządu i Polskiej Rady Ekumenicznej. Działalność wspomnianych Komisji wykazuje jednak tendencję zanikającą. Ten ogólny przepis pozwala ponadto elastycznie reagować w miarę bieżących potrzeb, np. stanowi podstawę powołania zespołów roboczych dla omówienia lub ustalenia treści projektów aktów prawnych. Np. w listopadzie 2003 r. na forum Komisji Wspólnej Rządu i Episkopatu Polski podjęto decyzję o powołaniu wspólnych zespołów dla rozpatrzenia sprawy wliczania oceny z religii do średniej ocen na świadectwie szkolnym.

Szczegółowym przejawem realizacji wyrażonego w art. 16 ust. 1 obowiązku współdziałania państwa ze związkami wyznaniowymi w zachowaniu pokoju, kształtowaniu warunków rozwoju kraju oraz zwalczaniu patologii społecznych, a także zawartego w art. 17 wymogu współdziałania wymienionych podmiotów w ochronie, konserwacji, udostępnianiu i upowszechnianiu, stanowiących integralną część dziedzictwa kultury, zabytków architektury, sztuki i literatury religijnej jest możliwość uzyskania wsparcia finansowego związków wyznaniowych z budżetu państwa w tych sferach ich aktywności. Fundusz Kościelny, zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z 23 sierpnia 1990 r. w sprawie rozszerzenia zakresu celów Funduszu Kościelnego może świadczyć na: wspomaganie kościelnej działalności charytatywnej, oświatowo-wychowawczej i opiekuńczo-wychowawczej, a także inicjatyw związanych ze zwalczaniem patologii społecznych, oraz współdziałanie w tym zakresie organów administracji rządowej z Kościołem Katolickim oraz innymi kościołami i związkami wyznaniowymi. Fundusz może łożyć także na odbudowę, konserwację i remonty obiektów sakralnych i kościelnych o wartości zabytkowej. Świadczenia z Funduszu w myśl uchwały Rady ministrów nr 148 z 7 listopada 1991 w sprawie statutu Funduszu Kościelnego Kościelny przyznaje się na wniosek osób prawnych kościołów i innych związków wyznaniowych, składany do Zarządu Funduszu. Wniosek powinien zawierać uzasadnienie celowości wydatków, kosztorys planowanych prac, a w przypadku odbudowy oraz remontów obiektów sakralnych i kościelnych – opinie wojewódzkiego konserwatora zabytków. W praktyce administracyjnej stosowany jest także formularz pod nazwą „Informacja do wniosku o dotację” [*proponuję zamieścić wzór formularza*]. Świadczenia mogą być przyznawane także z inicjatywy własnej Zarządu Funduszu. Zakres świadczeń zależy od możliwości finansowych państwa.

W niektórych dziedzinach życia społecznego współdziałanie (współpracę) państwa i związków wyznaniowych kompleksowo uregulowano. Ustawa z 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej (tekst jedn. Dz.U. z 1998 r. Nr 64, poz. 414 z późn. zm.) przewiduje, że pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej współpracując w tym zakresie m.in. z Kościołem Katolickim oraz innymi kościołami i związkami wyznaniowymi. Współdziałanie ze wspomnianymi instytucjami winno odbywać się na zasadach partnerstwa, pomocniczości, profesjonalizmu, równego dostępu, jawności, efektywności ekonomicznej oraz jakości. Pole potencjalnego współdziałania jest szerokie, bowiem pomoc społeczna obejmuje wsparcie osób i rodzin w szczególności z powodu ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, potrzeb ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej choroby, alkoholizmu lub narkomanii, klęski żywiołowej lub ekologicznej, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego czy bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych. Organy administracji rządowej oraz organy samorządu

terytorialnego mogą zwłaszcza na podstawie ustawy z 1990 r. zlecać w drodze umowy kościołom i związkom wyznaniowym zadania z zakresu pomocy społecznej i wspierać je w tym finansowo. W szczególności gmina i powiat mogą zlecić kościołom i związkom wyznaniowym, za ich zgodą w trybie pisemnego porozumienia, realizację określonych zadań pomocy społecznej, przyznając na ten cel środki pieniężne. Gmina i powiat współpracują m.in. z kościołami i związkami wyznaniowymi w celu udzielania pomocy i prowadzenia do integracji osób niepełnosprawnych ze środowiskiem. Kościoły i związki wyznaniowe po uzyskaniu zezwolenia wojewody mogą prowadzić domy opieki społecznej.

Zgodnie z art. 1 ust. 3 ustawy z 26 października o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jedn. Dz.U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.) organy administracji rządowej i jednostek samorządu społecznego w zakresie wychowania w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi współdziałają z Kościołem Katolickim oraz innymi kościołami i związkami wyznaniowymi.

Nowe możliwości współdziałania (współpracy) między państwem a związkami wyznaniowymi daje ustawa z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Organy administracji publicznej, uogólniając, mają bowiem obowiązek wspierać w sferze działalności pożytku publicznego, określonej w tej ustawie, m.in. osoby prawne i jednostki organizacyjne związków wyznaniowych działające na podstawie indywidualnych ustaw wyznaniowych oraz ustawy o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie tego rodzaju działalności, a także powierzają im w tej sferze realizacją zadań publicznych na zasadach określonych w ustawie z 24 kwietnia 2003 r.

Art. 16a ustawy z 17 maja 1989 r. ma legitymizować różnego rodzaju porozumienia, między zwłaszcza ministrami a władzami naczelnymi poszczególnych związków wyznaniowych, szczególnie tych zakorzenionych w społeczeństwie. Jako przykład może służyć porozumienie pomiędzy Konferencją Episkopatu Polski oraz Ministrem Edukacji Narodowej z dnia 6 września 2000 r. w sprawie kwalifikacji zawodowych wymaganych od nauczycieli religii, czy analogiczne porozumienie pomiędzy Polską Radą Ekumeniczną oraz Ministrem Edukacji Narodowej z dnia 4 lipca 2001 r. w sprawie kwalifikacji zawodowych wymaganych od nauczycieli religii kościołów zrzeszonych w Polskiej Radzie Ekumenicznej. Tego rodzaju porozumienia nie są jednak przewidziane przez Konstytucję jako akty prawa powszechnie obowiązującego, mogące stanowić podstawę określenia praw i obowiązków obywateli.

Paweł Borecki

Doktor, asystent w Katedrze Prawa Wyznaniowego Uniwersytetu Warszawskiego. Specjalność naukowa: prawo wyznaniowe. Autor artykułów i książek z zakresu prawa wyznaniowego.

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 04-02-2004)

[Oryginał..](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,3246) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,3246>)

Contents Copyright © 2000-2008 by Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane

w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę podkatalogów, skrypty

JavaScript oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl